

Т.Р. Рамза

Беларуская мова?

З задавальненнем!

3 электронным дадаткам

*Рэкамендавана
вучэбна-метадычным аб'яднаннем
па гуманітарнай адукацыі
ў якасці дапаможніка
для замежных студэнтаў
устаноў вышэйшай адукацыі*

2-е выданне, дапрацаванае
і дапоўненае

УДК 811.161.3(075.8)-054.6

ББК 81.2Бел-923

P21

Рэцэнзенты: кафедра тэарэтычнай і прыкладной лінгвістыкі ўстановы адукацыі «Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.А. Куляшова» (кандыдат філалагічных навук, дацэнт *А.В. Доўгалі*); кандыдат філалагічных навук, дацэнт *М.В. Сунрунчук*

– спасылка (QR-код) на электронны гукавы дадатак

Рамза, Т. Р.

P21 **Беларуская мова? З задавальненнем!** : дапаможнік для замежных студэнтаў : з электрон. дадаткам / Т. Р. Рамза. — 2-е выд., дапрац. і дап. — Мінск : Вышэйшая школа, 2022. — 311 с. : іл.

ISBN 978-985-06-3388-0.

Дапаможнік складаюць уводна-фанетычны курс, асноўны курс, розныя тыпы мастацкіх тэкстаў (з лексічнымі каментарыямі) для самастойнага чытання, адказы да граматычных практыкаванняў, зводныя граматычныя табліцы. У аснову заняткаў пакладзены тэматычны прынцып адбору лексікі, таблічны прынцып выкладу граматычных звестак, камунікацыйны прынцып выканання трэніровачных практыкаванняў. Электронны дадатак змяшчае фанетычны курс, дыялогі і тэксты.

Для замежных студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі і ўсіх тых, хто хоча авалодаць беларускай мовай.

УДК 811.161.3(075.8)-054.6

ББК 81.2Бел-923

Усе правы на дадзенае выданне абаронены. Узняўленне ўсёй кнігі ці любой яе часткі не можа быць ажыццёўлена без дазволу выдавецтва.

ISBN 978-985-06-3388-0

© Рамза Т.Р., 2010

© Рамза Т.Р., 2022

© Афармленне. УП «Выдавецтва
«Вышэйшая школа»», 2022

АД АЎТАРА

Прайшло 12 гадоў з моманту выдання дапаможніка «Беларуская мова? З задавальненнем!» (2010), і, як паказаў час, кніга стала запатрабаванай не толькі сярод замежных навучэнцаў, але і сярод беларусаў, якія хочуць палепшыць сваё валоданне беларускай моваю ці пачаць яе вывучэнне.

Непасрэдная праца з укладзеным матэрыялам падчас жывых заняткаў (у аўдыторыі ці анлайн) выявіла некаторыя прабелы, якія варта было ліквідаваць: паправіць хібы ў націсках, лексічна абнавіць пэўныя практыкаванні (зняць адны лексемы, сказы, тэксты і дадаць іншыя), пашырыць або ўдакладніць ці замяніць пэўны граматычны матэрыял, папоўніць некаторыя тэмы дадатковымі заданнямі і пад. І нічога гэтага не адбылося б, калі б не ўдзячныя, апантанія ў авалоданні маёй роднай моваю, шыкоўныя ў сваёй цікаўнасці і глыбіні спазнавання беларускай мовы замежныя студэнты і стажоры. Кожны з іх паасобку і ўсе разам – гэта той трыгер, што даваў і дае мне натхненне на супрацу з кожным з іх і на ўдасканаленне ўласнай методы выкладання і самога матэрыялу, дапамагае знаходзіць адзіны падыход да кожнага з іх, каб у выніку беларуская мова засвойвалася імі лёгка, але трывала, з усмешкай, але асэнсавана, у асалоду, але прагматычна.

Таму, як і ў далёкім 2010-м, гэтае выданне я з удзячнасцю і задавальненнем прысвячаю замежным навучэнцам з універсітэтаў Аўстрыі, Германіі, Кітая, Польшчы, Расіі, Сербіі, Францыі, Чэхіі і Японіі, з якімі я мела шчасце працаваць: Гун-Брыт Колер (Gun-Britt Kohler), Крысціне Кром (Kristina Kromm) – Ольдэнбург; Рубену Бівальду (Ruben Biewald) – Дрэздэн; Якабу Вундэрвальду (Jakob Wunderwald) – Берлін; Аднану Шэхічу (Adnan Šehić), Ніне Чанчар (Nina Čančar), Бенедыкту Бранду (Benedikt Brand), Катажыне Прэнер (Maria Katarzyna Prenner), Дыёнісу Нойбахеру (Dionys Neubacher), Герхарду Шмолю (Gerhard Schmoll), Ангеліцы Гехт (Angelika Hecht), Інга Бёрнеру (Ingo Börner), Барбары Булант (Barbara Bulant), Цунэхіра (Chiba Tsunehiro), Фабія Занду (Fabio Karl August Sand), Ніколь Руш (Nicole Rusch), Матэа Брандалік (Matea Brandalik) – Вена; Міліцы Іванаў (Milica Ivanov), Алене Паўлавіч

(Jelena Pavlović), Ціяне Астоіч (Tijana Ostojić), Ісідоры Лукіч (Isidora Lukić) – Бялград; Еве Каліцкай (Ewa Kalicka), Эвеліне Венжоўскай (Ewelina Weżowska), Моніцы Калюжнай (Monika Kaluzna), Эльжбэце Яронь (Elżbieta Jaron), Магдзе Літвак (Magda Litwak), Аляксандры Шостак (Aleksandra Szostak) – Люблін; Люсіль Буске (Lucille Bousquet), Мары Гардэр (Marie Garder) – Парыж; Міхалу Вашычаку (Michal Vašíček), Яну Кужэлу (Jan Kužela) – Прага; Радзіму Мікыску (Radim Mikyska), Іване Брхлавай (Ivana Brhlová) – Аламоўц; Сіёры Кіесава – Цукуба; Ёшыкі Цуруока, Такумі Кусама, Эры Хасэбэ – Токія; Аляксандры Казапалянскай – Масква; Анастасіі Красушкінай – Ніжні Ноўгарад; Лі Жэньмінь – Шанхай; Шы Фэн – Харбін; Сьуй Байлуну – Пекін і інш.

У выданні, якое вы цяпер трымаеце ў руках, цалкам захаваная структура першай версіі з той розніцай, што ўсе агучаныя практыкаванні і тэксты змешчаны не на CD, а на воблаку. Каб адпрацаваць свае фанетычныя і прасадычныя навыкі, а таксама аўдыяванне, дастаткова выкарыстаць QR-код, змешчаны на адвароце тытульнага ліста. Аўдыяфайлы пазначаны ў дапаможніку сімвалам . Шчыра дзякую Паліне Басалыга за дапамогу ў агучванні тэкстаў і дыялогаў.

З улікам складанасці засваення замежнікамі разнамеснага (рухомага) беларускага націску было прынята рашэнне ставіць націскі не толькі ў знамянальных словах, але і ў словах службовых, нават калі яны ўваходзяць у склад фанетычнага слова (вытворныя прыназоўнікі, злучнікі), каб навучэнцы адпачатку завучвалі нарматыўную акцэнтацыю службовых слоў.

Дапаможнік разлічаны і на пачаткоўцаў, пры ўмове, што яны ўжо ведаюць кірылічную графіку, напрыклад навучэнцаў з Расіі, Украіны ці нават Сербіі. Калі ж такіх ведаў няма, то матэрыялы дапаможніка на пачатковым узроўні можна выкарыстоўваць часткова, выбіраючы прыдатныя практыкаванні на вымаўленне, інтанаванні, чытанне дыялогаў, засваенне лексікі і граматыкі. Пераважная ж частка моўнага матэрыялу разлічана на ўзровень В1 – В2, у тым ліку і аўдыяванне.

Самыя шчырыя словы ўдзячнасці хачу выказаць тым выкладчыкам, якія працавалі з дапаможнікам у замежных універсітэтах, а таксама ў беларускіх установах вышэйшай адукацыі і якія знайшлі час выказаць свае заўвагі і пажаданні адносна зместу кнігі і яе нападўнення. Найшчырэйшы дзякуй за гэта Мікіту Віктаравічу Супрунчуку і Алесі Валер’еўне Доўгаль не толькі як рэцэнзентам гэтай кнігі, але і як спецыялістам, добразычліва-крытычныя заўвагі і меркаванні якіх, несумненна, паспрыялі паляпшэнню і абнаўленню прапанаванага выдання.

Таццяна Рамза

ПРАДМОВА ДА ПЕРШАГА ВЫДАННЯ

Можна грэбаваць чалавекам,
а моваю нельга грэбаваць, бо гэта народ.

Ян Скрыган

Усім маім замежным навучэнцам прысвячаю...

Удзельнікам Летняй школы беларусістыкі (1999): Любару Краліку (L'ubor Králik) і Марыі Кошкавай (Mária Košková) – Славакія; Францу Пфліглю (Franz Pfligl) і Лукасу Франку (Lukas Frank) – Аўстрыя; Зігрун Хербст (Sigrun Herbst) – Германія.

Студэнтам-стажорам з універсітэтаў Германіі, Чэхіі, Славакіі, Сербіі і Польшчы: Андрэ Бёму (André Böhm) – Бохум; Клаўдыі Гуртыг (Claudia Hurtig) – Лейпцыг; Анэце Казакоўскай (Annette Kosakowski) – Бохум; Карстэну Мюнхафу (Karsten Münchhoff), Ганне-Марыі Фішэр (Annemarie Fischer), Ганне Ровэк (Anna Rowek) – Лейпцыг; Элізабэт Лесэр (Elisabeth Lesser) – Йена; Ціне Вюншман (Tina Wünschmann) – Дрэздэн; Івоне Малажавай (Ivona Malazová) – Брно; Мар'яну Слобаду (Marián Sloboda) – Прага; Гагену Пічу (Hagen Pitsch), Софіі Штольцэнбург (Sophia Stolzenburg), Дзэртэ Дрангмайстар (Dörte Drangmeister) – Лейпцыг; Сары Компа (Sarah Kompa) – Бон; Яне Топарцаравай (Jana Toporcárová) і Міхалу Томашку (Michal Tomaško) – Браціслава; Аляксандры Джукіч (Aleksandra Djukić), Гордане Радэнкавіч (Gordana Radenković), Тамары Цакіч (Tamara Sakić), Мір'яне Міланавіч (Mirjana Milanović), Марыне Бенка (Marina Benka), Кацярыне Паніч (Katarina Panić), Луку Медэніцу (Luka Medenica), Урашу Джорджавічу (Uroš Djordjević), Урашу Лацінавічу (Uroš Latinović) – Бялград; Сюзане Фішэр (Susanne Fischer), Давіду Ламбрэхту (David Lambrecht) – Лейпцыг; Даніэлю Стэлю (Daniel Stähle) – Патсдам; Патрыку Цэлеру (Jan Patrick Zeller), Сабіне Андэрс-Марноўскай (Sabine Anders-Marnowsky), Маргарэце Кандлін (Margarete Kandlin), Аксане Брандэс (Oxana Brandes) – Ольдэнбург; Ганне Драган (Anna Dragan) – Люблін і інш.

Прапанаваная кніга – гэта вынік дзесяцігадовага выкладання беларускай мовы замежнай аўдыторыі. Яе з'яўленне стала магчымым толькі таму, што ўсе мае іншаземныя навучэнцы былі апантанымі

ў вывучэнні маёй роднай мовы, у пазнанні нашай краіны, нашай культуры, нашых людзей. Менавіта дзякуючы маім студэнтам, на занятках з якімі апрабоўваўся гэты матэрыял, выкрышталізаваліся і структура дапаможніка, і форма падачы тэарэтычнага і практычнага матэрыялу, і паслядоўнасць яго вывучэння і замацавання. Нярэдка і самі студэнты падказвалі мне шлях да спрашчэння і больш нагляднай падачы матэрыялу. Гэта датычыць у першую чаргу сістэмы спражэння дзеясловаў, якая ў гэтым дапаможніку, на маю думку, выкладзена вельмі празрыста і запамінальна. І за штуршок да гэтай ідэі я шчыра дзякую Сары Компа (Sarah Компа, Бонскі ўніверсітэт, Германія) і Сюзане Фішэр (Susanne Fischer, Лейпцыгскі ўніверсітэт, Германія).

Дапаможнік структураваны так, каб граматыка і сінтаксічныя канструкцыі беларускай мовы былі пададзеныя проста, а сам матэрыял быў цікавы, пазнавальны, дзесьці і жартаўлівы, каб мова вывучалася з задавальненнем. Курс ахоплівае каля 140 вучэбных гадзін і можа выкарыстоўвацца як тымі, хто хоча пачаць вывучэнне мовы, так і тымі, хто ў пэўнай ступені ёю валодае. Заняткі асноўнага курса выбудаваны так, каб на іх у студэнтаў выпрацоўваліся навыкі правільнага вымаўлення, засвойваўся базавы лексічны мінімум, успрымаўся і запамінаўся граматычны матэрыял, развіваліся навыкі вуснага дыялагічнага і маналагічнага маўлення і аўдыявання, а таксама навыкі чытання і пісьма.

Уводна-фанетычны курс разлічаны не толькі на самы пачатковы этап навучання, але і на штаразовае вяртанне да яго ў працэсе працы над асноўным курсам. Гэта значыць, што на кожных занятках мэтазгодна замацоўваць пэўныя вымаўленчыя нормы, якія не толькі так ці інакш звязаныя з граматычнай і лексічнай тэмай урока, але і найбольш складаныя для засваення студэнтамі. Падчас працы выкладчык сам зарыентуецца, зыходзячы з хібаў студэнтаў, якія фанетычныя з'явы акрамя прапанаваных у канкрэтным уроку патрабуюць пільнай увагі і дапрацоўкі. Уводна-фанетычны курс цалкам аўдыяваны на электронным дадатку, таму фанетычныя навыкі студэнты могуць выпрацоўваць і самастойна.

Грунтам асноўнаму вучэбнаму курсу стаў шэраг метадычных прынцыпаў: сітуацыйна-тэматычная падача матэрыялу (лексіка, дыялогі, практыкаванні, тэксты), канцэнтрычнае размяшчэнне матэрыялу (вяртанне да пройдзенага на шэрагу наступных заняткаў), функцыянальны падыход у яго адборы і падачы (марфалогія і сінтаксіс у табліцах), рацыянальны ўлік роднай мовы навучэнцаў (спецыфіка дзеяслоўнага кіравання, лексічная і граматычная спалучальнасць,

арыентаваныя перадусім на нямецкамоўных студэнтаў), краіназнаўчы аспект прапанаванага для навучання матэрыялу.

Акрамя ўводна-фанетычнага і асноўнага вучэбнага курсаў дадаткова для чытання прапануюцца розныя тыпы мастацкіх тэкстаў (з лексічнымі каментарыямі). Гэтыя тэксты могуць эфектыўна выкарыстоўвацца не толькі для паляпшэння навыкаў чытання і ўспрымання прачытанага, але і для развіцця маўленчых навыкаў: навучання падрыхтаванаму або непадрыхтаванаму маналагічнаму і дыялагічнаму маўленню, развіцця навыкаў пісьма, напрыклад сацыяльна-разважанне па мастацкім творы. Тое, што тэксты не суправаджаюцца сістэмай практыкаванняў, зроблена свядома, каб кожны выкладчык меў магчымасць для рэалізацыі сваіх крэатыўных падыходаў.

Калі гэтая кніга выкарыстоўваецца для самастойнага навучання, то ў дапамогу прапануюцца не толькі зводныя граматычныя табліцы, але і ключы да ўсіх граматычных практыкаванняў. Самастойнаму навучанню будзе спрыяць і электронны дадатак, на якім змешчаны не толькі фанетычны матэрыял, але і шэраг дыялогаў і тэкстаў з мэтай навучання аўдыяванню. Тэксты для чытання таксама агучаны, таму студэнты змогуць самі праверыць сваё вымаўленне. На электронным дадатку ёсць і тэксты для ўспрымання з голасу і разумення (аўдыяванне). Сярод іх «Як вывучыць беларускую мову», «Добрыя лекі», «Чырвоны касцёл у Мінску», «Ты чакай мяне доўга...», «Ганарыстая варона», «Надакучлівыя госці», «Ефрасіння Полацкая» і «Маленькі прынец» (гл. XXI).

За дапамогу ў агучванні дыялогаў і тэкстаў выказваю шчырую ўдзячнасць маім былым студэнтам Таццяне Бэнда і Паўлу Раага.

Спадзяюся, што дапаможнік, які вы зараз трымаеце ў сваіх руках, развее ў вас апошнія сумненні: *Беларуская мова? Вучыць ці не вучыць?..*

Ваш адказ: *Вядома, вучыць! І толькі – з задавальненнем!!!*

Таццяна Рамза

СПІС СКАРАЧЭННЯЎ

□ – нулявы канчаток

' – мяккае вымаўленне гўка

” – вельмі мяккае вымаўленне гўка

→ – пераход

Adj_{комп} – прыметнік у фэрме кампаратыва

Adj_{Ном} – прыметнік у назоўным склоне

Adv – прыслоўе

Adv_{комп} – прыслоўе ў фэрме кампаратыва

Akk – вiнавальны склон

Dat – давальны склон

Gen – рoдны склон

Inf – iнфинiтыў

Lok – мeсны склон

NB! – nota bene – ‘звярнi ўвагу’

Nom_{Gen} – назoўник у рoдным склоне

Nom_{Nom} – назoўник у назoўным склоне

pl – множны лiк, множналiкавы назoўник

Praed – прeдыкатыў

Prop – займeнник

sg – адзiнoчны лiк, адзiнoчналiкавы назoўник

V_{3s} – фoрма дзеяслoва ў 3-й асoбе адзiнoчнага лiку

ag. – агульны род

адз. л. – адзiнoчны лiк

ас. – асoба

буд. час – будучы час дзеяслoва

V. / V. ск. – вiнавальны склон

г. – год

г. зн. – гeга знaчыць

гл. – глядзi

D. / D. ск. – давальны склон

ж. р. / жан. р. – жанoчы род

жан. – жанчына, жанoчы

зак. / зак. тр. – закoнчанае трыванне

зб. – збoрны назoўник

здзекл. – здзeклiва

iнф. – iнфинiтыў

iнш. – iншыя

iран. – iранiчна

K. / K. ск. – клiчны склон

лiт. – лiтаратуpнае

M. / M. ск. – мeсны склон

м. р. / муж. р. – мужчынскi род

мн. /мн. л. – множны лiк

муж. – мужчына, мужчынскi

N. / N. ск. – назoўны склон

н. р. – нiякi род

наз. – назoўник

напр. – напрыклад

незак. / незак. тр. – назакoнчанае трыванне

неск. – нескланяльнае слoва

пад. – падoбныя

параўн. – параўнаiць

пр. час – прoшлы час дзеяслoва

пpакт. – пpактыкаванне

P. / P. ск. – рoдны склон

разм. – размоўнае

с. – старoнка

ск. – склон

спр. – спражoнне

суф. – сўфiкс

T. / T. ск. – твoрны склон

цяп. час – цяпeрашнi час дзеяслoва

УВОДНА-ФАНЕТЫЧНЫ КУРС

Алфавіт

Беларускі алфавіт мае 32 літары і 2 дыграфы (дж і дз).

Напісанне літары	Назва	Фанетычнае абзначэнне
Аа	<i>Аа</i>	а [а]
Бб	<i>Бб</i>	бэ [б], [б'], [п]
Вв	<i>Вв</i>	вэ [в], [в']
Гг	<i>Гг</i>	гэ [γ], [γ'], [г], [г'], [х]
Дд	<i>Дд</i>	дэ [д], [т]
Дж дж	<i>Дж дж</i>	джэ [дж], [ч]
Дз дз	<i>Дз дз</i>	дзэ [дз"], [дз], [ц"]
Ее	<i>Ее</i>	е [э], [jэ]
Ёё	<i>Ёё</i>	ё [о], [jo]
Жж	<i>Жж</i>	жэ [ж], [ш]
Зз	<i>Зз</i>	зэ [з], [з"], [с"], [с]
Іі	<i>Іі</i>	і [і], [ji]
Йй	<i>Йй</i>	і кароткае (нескладовае) [j]
Кк	<i>Кк</i>	ка [к], [к'], [г]
Лл	<i>Лл</i>	эл [л], [л']
Мм	<i>Мм</i>	эм [м], [м']
Нн	<i>Нн</i>	эн [н], [н']
Оо	<i>Оо</i>	о [о]
Пп	<i>Пп</i>	пэ [п], [п'], [б]
Рр	<i>Рр</i>	эр [р]
Сс	<i>Сс</i>	эс [с], [с"], [з], [з"]
Тт	<i>Тт</i>	тэ [т], [д]
Уу	<i>Уу</i>	у [у]
Ўў	<i>Ўў</i>	у кароткае (нескладовае) [ў]
Фф	<i>Фф</i>	эф [ф], [ф']
Хх	<i>Хх</i>	ха [х], [х']
Цц	<i>Цц</i>	цэ [ц], [дз]
Чч	<i>Чч</i>	чэ [ч], [дж]
Шш	<i>Шш</i>	ша [ш], [ж]
Ыы	<i>Ыы</i>	ы [ы]

Напісанне літары		Назва	Фанетычнае абазначэнне
Ьь	<i>Ьь</i>	мяккі знак*	–
Ээ	<i>Ээ</i>	э	[э]
Юю	<i>Юю</i>	ю	[’y], [jy]
Яя	<i>Яя</i>	я	[’a], [ja]

***Мяккі знак** выконвае дзве функцыі: змякчальную і раздзяляльную.

Змякчальны мяккі знак пішацца пасля мяккіх зычных *л’, н’, з’, с’, дз’, ц’*:

- на канцы слова:
баль, дзень, мазь, вось, ледзь, даць;
- у сярэдзіне слова перад цвёрдым зычным:
бульба, пісьмо, дзядзька;
- пасля [л’] перад іншымі мяккімі зычнымі, акрамя [л’]:
гульні, вельмі, колькі, алё: вясёлле, галлё.

Раздзяляльны мяккі знак раздзяляе мяккі зычны і ётавы галосны (*е, ё, ю, я, і*) у запазычаных словах: *канферансэ, павільён, каньяк*.

У беларускай мове выкарыстоўваюцца яшчэ іншыя графічныя сродкі: апостраф, злучок і знак націску.

Апостраф (’) – надрадкавы знак, які раздзяляе цвёрды зычны і ётавы галосны (*е, ё, ю, я, і*):

- пасля прыставак: *над’езд, суб’экт, аб’ём, раз’юшаны, з’ява*;
- у сярэдзіне слова пасля:
б, п, м, в, ф: вераб’і, п’ю, сям’я, В’етнам, вёрф’ю (Т.);
к, х, р: Лук’ян, Х’юстан, надвор’е.

Злучок (-) злучае часткі складаных слоў і марфэмы простых слоў: *дом-музей, цёмна-зялёны, што-небудзь, абы-хто*.

Знак націску (˘) указвае націскны склад: *мо́ва, кра́іна, ча́лавек*.

Агульныя асаблівасці гукавой сістэмы беларускай мовы

- няма доўгіх і кароткіх галосных гукаў
- няма якаснай рэдукцыі галосных
- а́канне
- я́канне
- прыстаўныя галосныя і зычныя гукі
- цвёрдыя і мяккія зычныя гукі
- аглушэнне і аэванчэнне зычных гукаў

- цвёрдаэрасць
- зацвярдзелыя (паслядоўна цвёрдыя) *ж, ш, дж, ч, ц*
- дзёканне
- цёканне
- палаталізавааныя [с’] і [з’]
- рухомы націск

Графіка і націск

- літара *ё* заўсёды націскная;
- літары *о, э* заўсёды націскныя ў славянскіх словах;
- службовае слова не мае ўласнага націску і ўтварае са знамянальным адно фанетычнае слова (праклітыка і энклітыка): *не б’іў, сказаў жа, мог бы, за руку*. Аднак шматскладовыя службовыя словы могуць мець свой націск: *перада мною, каля мяне, пасля ўрока*.

ЗАНЯТКІ 1

Вымаўленне: Галосныя [а], [о], [э], [у], [ы]

Аканне

Цвёрдыя зычныя

Зацвярдзелыя зычныя [ш], [ч], [ц], [ж], [дж], [р]

Падобжаныя зацвярдзелыя зычныя [жж], [шш], [чч]

Інтаняцыя: Сцвярджалыя сказы

Пытальныя сказы

Вымаўленне:

Галосныя [а], [о], [э], [у], [ы]

1. 🎧 *Слухайце і паўтарайце.*

[а]	[о]	[э]	[у]	[ы]
ма́ма	до́м	тэ́ма	каму́	мы́
та́та	шко́ла	анте́на	су́мна	вы́
ха́та	рамо́нт	каре́та	уну́к	куды́
пра́ца	рамо́нак	крэ́сла	разу́мны	жыха́р
а́драc	макаро́на	кватэ́ра	падару́нак	вы́бары

Вымаўленне:**Аканне**

Націскныя галосныя **о** → **а** і **э** → **а**, калі націск сыходзіць на іншы склад*: *до́м – дамы́, гора́д – гарады́, ца́гла – цагляны́, сэрца – сардэчны́.*

* Няма такога пераходу ў словах неславянскага паходжання: *тэрмін – тэрміновы́; э* захоўваецца і не пад націскам: *тэ́орыя, рэжы́м, дэка́н.*

У невялікай групе слоў спалучэнні **ро́, ло́** не пад націскам пераходзяць у **ры, лы**: *бро́вы – бры́во, кро́ў – крыва́вы, гро́м – грыме́ць, глотка – глыта́ць, блóхі – блыха́.*

2. 🗣️ Слۇхайце і паўтарайце. Адкрыта вымаўляйце [а].

Пара́дак, ма́йстар, барада́, дабра́нач, на́нава, сакра́тар, халасты́, вадаспа́д, чарапа́ха, абара́нак, халаднава́та, характары́стыка.

• Ада́м адда́ў анана́с Апанасу. Апанасу анана́с адда́ў Ада́м. (*Уладзімір Мацвее́нка*)

3. 🗣️ Слۇхайце і паўтарайце. Выразна вымаўляйце [а] у ненаціскных складах.

По́лацк – палача́нка, зора́ка – зарапа́д, зо́лата – зала́ты, кошт – каштава́ць, бор – баравы́, цэ́ны – цана́, ра́кі – рака́, сэрца – сардэ́чны, шэ́нт – шапта́ць.

4. 🗣️ Слۇхайце і паўтарайце. Звяртайце ўвагу на вымаўленне [э] у націскных і ненаціскных складах у запазычаных словах.

Студэ́нт, дэка́н, рэ́ктар, факультэ́т, тэлефо́н, тэкст, рэкла́ма, тэа́тр, жэто́н, рэспу́бліка, рэфо́рма, прэзідэ́нт, рэжы́м, квата́ра, рэко́рд, дэпу́тат, тэо́рыя.

Вымаўленне:**Цвёрдыя зычныя**

Звонкія зычныя аглушаюцца на канцы слова і перад глухімі: [б] → [п], [г] → [х], [д] → [т], [ж] → [ш], [з] → [с], [дж] → [ч] (асіміляцыя па глэхасці, ці аглушэнне).

5. 🗣️ Слۇхайце і паўтарайце. Звяртайце ўвагу на аглушэнне звонкіх зычных на канцы слова і перад глухімі.

[п]	[х]	[т]	[ш]	[с]	[ч]
каб	бог	наро́д	масáж	сказ	дождж [дошч]
зуб	круг	за́хад	тыра́ж	за́раз	кале́дж
спóсаб	тваро́г	шакала́д	даро́жка	ка́зка	катэ́дж
каро́бка	магчы́	ала́дка	сту́жка	ука́зка	

Глухія зычныя пэрад звонкімі вымаўляюцца як звонкія (асіміляцыя па звонкасці, ці аэванчэнне), напр. [к] → [г] (выбухны)* :
 рукза́к, вақза́л, эқза́мен, анеқдо́т, эқзо́тыка.

* [г] (выбухны) сустракаецца ў невялікай колькасці запазычаных слоў: *гузік, гуз, гвалт, ганак, агрэст, мазгі, нягэглы*.

Зычны [г] ([γ]) працяжны, фрыкатывы

6. *Слу́хайце і паўтара́йце. Звярта́йце ўва́гу на вымаўленне фрыкатывага [γ] у інтэрвака́льным становішчы. Пастара́йцеся гэтак жа вымаўляць ягб на пачатку слоў.*

Ага, ого, угу, о-го-го; чаго́, таго́, нага́, вага́, сма́га, мно́га, Пра́га, павáга, пага́рда, даро́га, трыво́га, дапамо́га, бага́ты, магу́тны, зго́дны, зага́дны, гэты, го́рад, го́лас, галава́, гаспада́р, гук, густ, гу́мар, гу́тарка, грóшы, Га́нна, Го́мель, Гро́дна, Га́мбург, Га́нöver.

- Кожны год мае багата прыго́д.

Зычны [ў] няпа́рны цвёрды

7. *Слу́хайце і паўтара́йце. Звярта́йце ўва́гу на вымаўленне [ў] у спалучэннях з галоснымі і на чаргаванне [л] // [ў] і [е] // [ў].*

быў	лаўка	жыла́ – жыў	асно́ва – асноўны
спаў	жоўты	чыта́ла – чытаў	дрэ́ва – дрэў
сказаў	моўца	дапамага́ла – дапамагаў	здаро́вы – здароўе

• Гаварыў, гаварыў, не дагаварыў, дагаворваў, дагаворваў, ды загаварыўся.

8. *Слу́хайце і паўтара́йце. Звярта́йце ўва́гу на вымаўленне [у] і [ў].*

быў учо́ра	быў у нас	пайшоў у па́рк	пад уніве́рсітэт
была́ ўчо́ра	былі ў нас	пайшла ў па́рк	ва ўніве́рсітэт

Гук [л]**9.** *Слу́хайце і паўтарайце. Размяжбуйвайце вымаўленне [л] і [л'].*

Ла – ля – ла, ло – лё – ло, лэ – ле – лэ, лу – лю – лу, лы – лі – лы;

ла–ла–ла – бы́ла	ло–ло–ло – бы́ло	лу–лу – пама́лу	лы–лы – бе́лы
ла–ла–ла – жы́ла	ло–ло–ло – жы́ло	лу–лу – насі́лу	лы–лы – ста́лы
ла–ла–ла – пі́ла	ло–ло–ло – пі́ло	лу–лу – скалу́	лы–лы – ма́лы

даро́слы, зв́іклы, трыва́лы, гарэ́лы, міну́лы, даўно́міну́лы.

10. *Слу́хайце і паўтарайце. Старанна вымаўляйце цвёрды [л] у спалучэннях [лж], [бл], [кл].*

Палка, ёлка, бўлка, зва́лка, са́жалка, пасы́лка, гарэ́лка, грэ́лка, памы́лка, блакно́т, блакі́тны, блок, склон, блу́зка.

11. *Праслу́хайце хуткапрамаўля́нкі*. Прачытайце іх са́мі, захо́ваючы пра́вільную артыкуля́цыю [л]. Навучыцеся гавары́ць іх ху́тка.*

- І мы́ла, і шы́ла, і пра́ла, і тка́ла – і ўсе́ языко́м.
- На адну́ лаўку сеў Слаўка,
На другую́ лаўку се́ла Клаўка. (*Валяці́на Леано́віч*)

*Хуткапрамаўля́нка – скорогаво́рка.

Вымаўленне:**Зацвярдзэлыя зычныя [ш], [ч], [ц], [ж], [дж], [р]**

Зацвярдзэлыя зычныя [ш], [ч], [ц], [ж], [дж], [р] заўсёды вымаўляюцца цвёрда.

Зацвярдзэлы [ш]**12.** *Слу́хайце і паўтарайце. Звярта́йце ўва́гу на цвёрдае вымаўленне зычнага [ш].*

Ша–ша–ша, шу–шу–шу, шы–шы–шы, шэ–шэ–шэ, шо–шо–шо, аш, ош, эш, уш, ыш; шаша́, душа́, раско́ша, шумна, шыпшы́на, шэры.

- Патро́шку, патро́шку ды перахва́лілі Гаро́шку.
- Па́ша Са́шу пашы́ла папа́ху, Са́ша Па́шы пашы́ў ша́пку.

Зацвярдзэлы (афрыка́та) [ч]**13.** *Слу́хайце і паўтарайце. Звярта́йце ўва́гу (асаблі́ва ў канцы́ сло́ва) на вымаўленне цвёрдага [ч].*

Ча–ча–ча, чу–чу–чу, чы–чы–чы, чэ–чэ–чэ, чо–чо–чо, ач–оч–
уч–ыч–эч; зада́ча, час, часо́вы, чо́рны, панчо́ха, сустрэ́ча, во́чы, ка́ч-
ка, по́бач, сма́чны, ка́зачны, ноч, поў́нач, чыта́ч, слуха́ч, На́рач.

- Чалавэ́ча, чалавэ́ча, чаму́ ча́сам ска́чаш, а ча́сам пла́чаш?

Зацвярдэ́лыя [шч]

14. 🎧 *Слу́хайце і паўтара́йце. Звярта́йце ўва́гу на цвёрдае вымаў-
ле́нне спалучэ́ння [шч].*

Шча–шчо–шчу–шчэ–шчы, ашч–ошч–ушч–ышч–эшч; на́шча,
пу́шча, пло́шча, шчупа́к, плашч, шчо́тка, шчы́ры, шчака́.

- Шчупа́к шчупачы́ху шчы́пле за шчо́чку.

Зацвярдэ́лы (афрыка́та) [ц]

15. 🎧 *Слу́хайце і паўтара́йце. Звярта́йце ўва́гу на цвёрдае вымаў-
ле́нне [ц].*

Ца–ца–ца, цу–цу–цу, цы–цы–цы, цэ–цэ–цэ, цо–цо–цо, ац–оц–
уц–ыц–эц; цана́, царква́, пала́ц, ца́цка, ца́цачны, цу́кар, цудоў́ны.

- Цудоў́ны ца́цачны пала́ц ствары́лі з цу́кру і цуката́ў.

Зацвярдэ́лы [ж]

16. 🎧 *Слу́хайце і паўтара́йце. Звярта́йце ўва́гу на вымаўле́нне
цвёрдага [ж].*

Жа–жу–жы–жо–жэ; жах, жарт, жы́га, жыха́р, жывы́, жыво́т,
жо́нка, мужы́к, жоўты́, жэ́тон, жанчы́на, жыра́фа.

Зацвярдэ́лы (афрыка́та) [дж]

17. 🎧 *Слу́хайце і паўтара́йце. Звярта́йце ўва́гу на вымаўле́нне
афрыка́ты [дж].*

Джа–джа–джа, джу–джу–джу, джы–джы–джы, джэ–джэ–джэ;
ураджа́й, джэ́м, джаз, джып, джын, джы́нсы, джу́нгли, дро́жджы,
дажджы́, до́жджык, ваджу́, саджу́, глэджу, хаджу́, крыў́джу, лі́чба.

- Хаджу́ ў джы́нсах пад дажджо́м і слухаю́ джаз.

ЗМЕСТ

Ад аўтара.....	3
Прадмова да першага выдання.....	5
Спіс скарачэнняў.....	8

УВ0ДНА-ФАНАТЫЧНЫ КУРС..... 9

Алфавіт.....	9
Агульныя асаблівасці гукавой сістэмы беларускай мовы.....	10
Графіка і націск.....	11

ЗАНЯТКІ 1..... 11

Вымаўленне:	Галосныя [а], [о], [э], [у], [ы] Аканне Цвёрдыя зычныя Зацвярдзелыя зычныя [ш], [ч], [ц], [ж], [дж], [р] Падобужаныя зацвярдзелыя зычныя [жж], [шш], [чч]
Інтанацыя:	Сцвярджалыя сказы Пытальныя сказы

ЗАНЯТКІ 2..... 18

Вымаўленне:	Ётавыя галосныя <i>е, ё, ю, я, і</i> Яканне Мяккія зычныя Дзэканне Цэканне Асіміляцыя
Сінтаксіс:	Пытальныя сказы
Этыкет:	Вітанні, развітанні, падзяка

ЗАНЯТКІ 3..... 26

Вымаўленне:	Спалучэнні зычных
Лéксіка:	Дні тыдня
Грама́тыка:	Лічэбнікі (колькасныя і парадкавыя)
Сінтаксіс:	Клічныя сказы
Этыкет:	Пры сустрэчы

ЗАНЯТКІ 4..... 31

Вымаўленне:	Прыстаўныя гўкі (галосныя і зычныя) Службовыя словы
Лéксіка:	Пóры го́да і ме́сяцы
Грама́тыка:	Цяпéрашні і пр0шлы час дзеясловаў
Этыкет:	Вéтлівыя звар0ты

АСНОЎНЫ КУРС	39
ЗАНЯТКІ 1	39
Вымаўленне:	[γ], [ш], [ч], [дж]
Лéксіка:	Заняткі
Грама́тыка:	Род назо́ўнікаў Асабовыя і прынале́жныя займе́ннікі Ты́пы на́ціску ў дзеясло́вах І спражэ́нне дзеясло́ваў
Сінтаксіс:	Канстру́кцыя Nom _{Nom} – Nom _{Nom}
Тэкст:	«Наша група»
ЗАНЯТКІ 2	50
Вымаўленне:	[дз’], [ц’], [з’], [с’]
Лéксіка:	Імя ўласнае. Прафэсія. Нацыяна́льнасць
Грама́тыка:	Мно́жны лік назо́ўнікаў Прыме́тнікі II спражэ́нне дзеясло́ваў Рознаспрага́льныя дзеясло́вы
Сінтаксіс:	Канстру́кцыя Nom _{Nom} Adj _{Nom}
Тэкст:	«Мая краіна»
ЗАНЯТКІ 3	61
Вымаўленне:	[а], [э], [’а], [ц’]
Лéксіка:	Сям’я. Харчава́нне
Грама́тыка:	Вінава́льны склон назо́ўнікаў, займе́ннікаў, прыме́тнікаў Трыва́нне дзеясло́ваў (фарма́льныя прыкме́ты)
Сінтаксіс:	Спалучэ́нні з прыназо́ўнікамі (вінава́льны склон)
Тэкст:	«Дыёта? Не-е-а...»
ЗАНЯТКІ 4	73
Вымаўленне:	[ч], [шч], [цц], [с’]
Лéксіка:	Будзень
Грама́тыка:	Дакла́дны і прыблі́зны час Прынале́жны займе́ннік <i>свой</i> Зваро́тныя дзеясло́вы Зваро́тны займе́ннік <i>сябе</i>
Сінтаксіс:	Кірава́нне зваро́тных дзеясло́ваў (вінава́льны склон)
Тэкст:	«Мая ра́ніца»
ЗАНЯТКІ 5	85
Вымаўленне:	[т], [д], [дз’], [ц’], [ц], [цц]
Лéксіка:	Памяшканне. Жыллё
Грама́тыка:	Месны склон назо́ўнікаў, займе́ннікаў, прыме́тнікаў Будучы час дзеясло́ваў

Сінтаксіс:	Спалучэнні з прыназоўнікамі (месны склон)	
Тэкст:	«Маё працоўнае месца»	
ЗАНЯТКІ 6.....		96
Вымаўленне:	[ў], [шч], [чч], [шш], [сц]	
Лéксіка:	Пóшта. Інтэрнэт	
Грама́тыка:	Дава́льны склон назо́ўнікаў, займе́ннікаў, прыме́тнікаў Прóшлы час дзеясловаў Трыва́нне дзеясловаў (семанты́чныя прыкме́ты)	
Сінтаксіс:	Складана́залéжныя ска́зы аб'е́ктныя (тлумача́льныя)	
Тэкст:	«Тэлефо́назалéжнасць і інтэрнэ́тма́нія»	
ЗАНЯТКІ 7.....		108
Вымаўленне:	[γ], [з’], [с’], [а]	
Лéксіка:	Мага́зін. Паку́пкі	
Грама́тыка:	Ро́дны склон назо́ўнікаў, займе́ннікаў, прыме́тнікаў (адз. лік) Умо́ўны лад дзеясловаў	
Сінтаксіс:	Абазначэ́нне да́ты (пара́дкавыя ліча́бнікі ў ро́дным склоне) Кірава́нне зваро́тных дзеясловаў (ро́дны склон) Складана́залéжныя ска́зы ўмо́вы	
Тэкст:	«Крама́тэрапі́я»	
ЗАНЯТКІ 8.....		120
Вымаўленне:	[л], [л’], [γ’], [к’], [х’]	
Лéксіка:	Ры́нак. Паку́пкі	
Грама́тыка:	Ро́дны склон назо́ўнікаў, прыме́тнікаў, займе́ннікаў (мн. лік) Няпэ́ўна-ко́лькасныя сло́вы	
Сінтаксіс:	Спалуча́льнасць няпэ́ўна-ко́лькасных слоў Спалуча́льнасць назо́ўнікаў з ко́лькаснымі ліча́бнікамі Адмо́ўныя канстру́кцыі Складана́залéжныя ска́зы ча́су	
Тэкст:	«Кама́роўка»	
ЗАНЯТКІ 9.....		133
Вымаўленне:	[чч], [шш], [л’л’], [с’]	
Лéксіка:	Адпачы́нак	
Грама́тыка:	Тво́рны склон назо́ўнікаў, займе́ннікаў, прыме́тнікаў Пыта́льныя займе́ннікі	
Сінтаксіс:	Кірава́нне зваро́тных дзеясловаў (тво́рны склон) Складана́залéжныя ска́зы прычы́ны	
Тэкст:	«Ліст ся́бра»	

ЗАНЯТКІ 10.....	144
Вымаўленне:	[j], [л'], [н'] [н'н']
Лéксика:	Любымы занятак
Грама́тыка:	Узаёмны займе́ннік Адмоўныя займе́ннікі Адмоўныя прыслоўі
Сінтаксіс:	Кіраванне дзеясловаў Адмоўныя безасабовыя ска́зы
Тэкст:	«Не мужчынскае захапленне»
ЗАНЯТКІ 11.....	154
Вымаўленне:	[ч], [шч], [ц''], [дз''], [ц'']
Лéксика:	Гігіена і здароўе
Грама́тыка:	Зага́дны лад дзеясловаў
Сінтаксіс:	Складаназале́жныя ска́зы мэты
Тэкст:	«Наведванне до́ктара»
ЗАНЯТКІ 12.....	166
Вымаўленне:	[ў], [ш], [ц], [дж], [л']
Лéксика:	Го́рад
Грама́тыка:	Ступе́ні параўна́ння прыслоўяў Дзеясловы ру́ху (беспрыста́вачныя)
Сінтаксіс:	Параўна́льная канстру́кцыя з кампаратывам прыслоўя Складаназлу́чаныя ска́зы (размеркава́льныя)
Тэкст:	«Гарадскі́ транспарт Мінска»
ЗАНЯТКІ 13.....	176
Вымаўленне:	[ж], [р], [н'], [з''], [с'']
Лéксика:	Арыента́цыя ў го́радзе
Грама́тыка:	Ступе́ні параўна́ння прыме́тнакаў Дзеясловы ру́ху (прыста́вачныя)
Сінтаксіс:	Параўна́льная канстру́кцыя з кампаратывам прыме́тнака Складаназлу́чаныя ска́зы (супраці́ўныя)
Тэкст:	«Стары́ Мінск»
ЗАНЯТКІ 14.....	187
Вымаўленне:	[γ], [с''], [з''], [і]
Лéксика:	Знакамі́тасці / славу́тасці
Грама́тыка:	Азначальныя займе́ннікі Указальныя займе́ннікі Дзеясловы <i>сэдзіцца – сёсці – сядзець</i> і пад.
Сінтаксіс:	Складаназлу́чаныя ска́зы (спалучальныя) Канстру́кцыя <i>адзі́н з + Gen pl</i>
Тэкст:	«Бра́слаўскія азёры»

ЗАНЯТКІ 15	198
Вымаўленне:	[ў], [ч], [шч], [ц], [ж]
Лéксіка:	Чалавék. Знэшнасць
Грама́тыка:	Прынале́жныя прыме́тнікі Дзеепрыме́тнік
Сі́нтаксіс:	Складаназале́жныя ска́зы (азнача́льныя)
Тэкст:	«Хадá»
ЗАНЯТКІ 16	209
Вымаўленне:	[цц], [с''], [с''], [чч], [сц]
Лéксіка:	Чалавék. Рысы характа́ру
Грама́тыка:	Дзеепрысло́ўе
Сі́нтаксіс:	Выкарыста́нне дзеепрыслоўных зваро́таў Кірава́нне Безасабо́выя ска́зы (стан чалавэ́ка) Параўна́льныя зваро́ты
Тэкст:	«Ефрасі́ння По́лацкая»
ЗАНЯТКІ 17	221
Вымаўленне:	[j], [дз''], [с''], [ʔa]
Лéксіка:	Заме́жная камандзіро́ўка
Грама́тыка:	Збо́рныя лічэ́бнікі Няпэ́ўныя займе́ннікі Няпэ́ўныя прысло́ўі
Сі́нтаксіс:	Безасабо́выя ска́зы (мада́льныя) Складаназале́жныя ска́зы састу́пкі
Тэкст:	«Як атрыма́ць белару́скую візу»
ЗАНЯТКІ 18	233
Вымаўленне:	[л], [л'], [н'], [ц''], [н'н']
Лéксіка:	Надво́р'е. Прыро́да
Грама́тыка:	Безасабо́выя дзеясло́вы Лічэ́бнікі <i>пайтарá, пайтары́</i> Ро́знаскляня́льныя назо́ўнікі ніякага ро́ду
Сі́нтаксіс:	Безасабо́выя ска́зы (прыро́дныя з'явы) Безасабо́выя ска́зы (стан акаля́ючага асяро́ддзя)
Тэкст:	«Бела́вэ́жская пу́шча»
Тэксты	244
<i>Уладзі́мір Каратке́віч. Жа́бкі і Чарапа́ха (Ка́зка жыцця)</i>	244
<i>Шапту́ха (Белару́ская наро́дная ка́зка)</i>	247
<i>Янка Ма́йр. Шча́сце (Эці́од)</i>	249
<i>Антуа́н дэ Сэ́нт-Экзюперы́. Ма́ленькі пры́нц (Алегары́чная ка́зка)</i>	252

<i>Якуб Кóлас. Дуб і Чароціна (Кáзка)</i>	255
<i>Уладзі́мір Каратке́віч. Як звяргаюцца і́далы (Апавядáнне)</i>	256
Адкáзы да граматы́чных практыкава́нняў (Асноўны курс)	261
Звóдныя граматы́чныя табліцы	287
Спражэ́нне дзеясловаў.....	287
Склане́нне назоўнікаў.....	291
Склане́нне прыме́тнікаў.....	294
Склане́нне займе́ннікаў.....	296
Склане́нне лічэ́бнікаў.....	299
Кірава́нне дзеясловаў і прыме́тнікаў.....	300
Выкарыстаная літарату́ра.....	302
Дапамóжнікі па белару́скай мо́ве для заме́жнікаў.....	303

Вучэбнае выданне

Рамза Таццяна Расціславаўна

БЕЛАРУСКАЯ МОВА? З ЗАДАВАЛЬНЕННЕМ!

Дапаможнік для замежных студэнтаў

З электронным дадаткам

2-е выданне, дапрацаванае і дапоўненае

Рэдактар *Л.М. Макейчык*
Мастацкі рэдактар *Т.В. Шабунько*
Камп'ютарная вёрстка *Н.В. Шабуні*
Карэктары *Л.М. Макейчык, Т.У. Кульніс*

Падпісана ў друк 04.01.2022. Фармат 60×84/16. Папера афсетная. Гарнітура «Пецярбург». Афсетны друк. Ум. друк. арк. 18,13. Ул.-выд. арк. 18,0. Тыраж 700 экз. Заказ 2.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Выдавецтва “Вышэйшая школа”».

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/3 ад 08.07.2013.

Пр. Пераможцаў, 11, 220004, Мінск.

e-mail: market@vshph.com <http://vshph.com>

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства «Выдавецкі цэнтр Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта».

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 2/63 ад 19.03.2014.

Вул. Чырвонаармейская, 6, 220030, Мінск.